

AUKŠTAITIS

Lietuvos Persitvarkymo SĄJŪDŽIO Utenos rajono tarybos leidinys

1990 m. vasaris Nr. 2 (12)

Kaina 20 kp

Audrius MUSTEIKIS

Žuvusiems už Lietuvos laisvę

Vilniaus kalneliai, seni šuliniai,
Miško medžių bažnyčios
Ir varpai erdvėmis prakalbės,
Tyloje palyfēli netyčia:

Kaip jūsų delnus susmigo
Sopulai Senųjų Strėlių,
Kaip Jūs gynėte, gynėtės, gynėte
Ši kampa Viešpaties gėliu.

Nenutrūks begalybės gija —
Tū vasario baladžių likimas.
Nors skaudi netekčių atmintis,
Užtai Jūs — kovos įkvėpimas.

Tautos šventė ir ateities vizija

Po pilku Baltijos dangum mes čia jau daug tūkstančių metų. Kiek? To niekas nesužinos ir nepasakys. Pirmą kartą apie Lietuvą pasaulis išgirdo beveik prieš tūkstantį metų. Nuo to laiko mūs stengiamasi išvyti, sunaikinti, pavergti, nutautinti. Kaip Jotvingius arba prūsus. Bet mes likom čia. Blaškyti, bet neišgalinti, paniekinti, bet išdidūs, kentėj, bet nenukauti, pavergti, bet nepasidėti. Su mums visados kartu buvo ir savimi išlikti padėjo mūs Dievai, Amžinoji ugnis, vaidilučių kursta šventovėse po ažuolais. Bažnyčios aitoriai Didžioji paslaptis ir rimtis buvo tos vietas, kur lietuvis sėmėsi dvasinio peno ir stiprybės dideliems žygiams ir dar didesnėmis kančiomis. Gimto stodžiaus, savo krašto laukų ir miškių ilgesys, senose kapinėse gale kaimo palinkė kryžiai ant protėvių kapų, motinos malda, sesučių dainos ir paukštelių čiulbėjimas buvo Tėvynės meilės ir simboliai lietuvio širdyje.

Nuo 1918 metų tokiu simboliu tapo ir Vasario 16-oji. Lietuvos Nepriklausomybės šventė. Po šimto dviešimt trejų metų rusų priespaudos ši diena praeido Laisvės gėle, palaistytu mūsų savanorių krauju ir motinų bei sesučių ašaromis. Pernai, po keturiadesimt penkerių metų dar siaubingesnės tū pačių rusų okupacijos, šventas Tautos trispalvės Vasario 16-ąja plovė liečiavimui džiaugsmo ašaros. Pradėjo trūkinėti vergijos grandinės.

Pasijutome stiprūs dvasia ir drasūs, ir tai šiandien sakome pasauliui, kad mus išgirsti ir suprastu. Pareiskame tai visiems — ir kaimynams, su kuriais visada gražiai sugyvenome, ir tiems, kurie kadaise mus nikojo, ir tiems, kurie mus smaugia ir patys baigia uždusti savo pačių užsinertoje beviltiško kvallumo ir balsaus nūmogėjimo kilpoje.

Atėjo tokas metas: arba — arba. Arba išliksime kaip Tauta kunkuluojančiame Europos įvykių katile, arba būsime pasmerkti lėtam nutautėjimui ir dvasios žūčiai. Trauktis mes neturime kur — čia mūsų protėvių ir mūs žemė, čia mūsų namai. Cia, ant pilkosios Baltijos kranto. Kitos tėvynės mums nekiš neduos. Kitą kartą tokios progos galli ir nebūti: o jei ir bus, galį atsikilti taip, kad nebebus kam ta proga pasinaudoti. Ir ginklu mes negualėsime. Mūsų taip nedaug bepaliko. Išeiksite tik išmintimi, darbštumu, vienybe.

Garsliai šaukti vienytis nebeturi didelės prasmės. Kas norėjo — išgirdo ir Kudirkos varpo skambėjimą, ir protėvių balsą, ir nukankintųjų eimaną. Kas dar neišgirdo, tas, dideliam okupantui džiaugsmui, jų įduotu kastuvu kasa kapo duobę savo Tautai ir sau.

Brangios sesės ir broliai, kurie pučiat i raudonas praežutin plaukiančio laivo bures, nebūkite kurti savo Tautai ir klausykite, kaip skamba Laisvės varpas: „Kekite, kekite, kekite, kekite!“

Vasario 16-oji tai daugiau negu Lietuvos valstybės atkūrimo šventė. Siandien tai ir mūsų lemties ženklas, Laisvos Lietuvos valstybės ateities vizija.

Mykolas VALEIKA

Lietuvos žmonės, rinkėjai!

Arteja labai svarbus ir sudėtingas momentas: pirmą kartą daugiau demokratiskai rinksimė Lietuvos TSR Aukščiausiajai Tarybā. Si Taryba bus renkama nemoroniamis salygomis — aneksuotoje Lietuvoje, bet jos uždavinys — parlamentiniu keliu panalkinti tą aneksiją ir viešai pareikšti, kad Lietuva yra nepriklausoma valstybė, ir tėsia Lietuvos Respublikos valstybingumo tradicijas. Tam uždavinui ivykdyti reikės drasli, savarankiškų, dorų, gyvenimo išbandytų, praelies nusikaltimų nesukaustyti žmonių. Daugiausiai šiandien yra susibūre apie Sajūdį, kuris įrodė savo gyvybingumą ir paslaukoju Lietuvai.

Néra abejonės, kad atkuriant nepriklausomą Lietuvą, mūsų laukia sudėtingos derybos su Tarybu Sajungos vadovais, o šias derybas gall vesti tik principingi ir nuoseklūs žmonės. Sajūdis atmata Maskvos mums peršamą „apsisprendimą įstatymą“ ir „atsiskyrimo mechanizmą“, kuriu tikslas — įteisinti prieš penkiadesimt metų ivykdytą nusikaltimą, kai TSRS, panaudodama šantažą, prievertą ir karinę jėgą, prijungė Lietuvą prie Tarybu Sajungos. Todėl, kad ir kokie būtu tie „statymai“ ar „mechanizmai“, jie netalkytinai Lietuvai. Tal suprantame ne tik mes, bet ir viso pasaulio demokratinės valstybės.

Mes pradome penkiadesimt normalaus vystymosi metų, ir mums tenka įtempti visas Jėgas, kad pasivytume toll nuošiūtą Europą. Tačiau darbas ir ryžtas nugali visas kliūtis ir daro stebuklus. Mes jau dabar savo rankomis kuriame naująjį Lietuvą, kuri užtikrins mūsų pliečių gerovę ir laisvę.

Todėl balsuokime už Sajūdžio kandidatus, kurių pažiūromis neabejojame. Už tuos, kurie ryžtingi, kompetentingi ir atsildavę Lietuvai.

ATGIMUSIAI LIETUVAI — NEPRIKLAUSOMYBE, NEPRIKLAUSOMAI LIETUVAI — DEMOKRATIJA, DEMOKRATINEI LIETUVAI — ZMONISKĀ GYVENIMA!

DEMOKRATIJA, NEPRIKLAUSOMYBE IR GEROVE — NEATSKIRIAMOS!

Vilnius, 1990 m. vasario 3 d.

Apie mūsų kandidatus skaitykite 3 ps.

Lietuva, Tėvynė mūsų!

Kristus mylėjo savo Tėvynę. Ne didžiule ir grobuonišką Romos imperiją, kuri buvo okupavusi Palestiną, bet kaip tik tą Palestiną, tą nedidelį žemės lopinėlį, kuriamo gime ir augo. Mylédamas gimtają Palestiną, Kristus beveik visus stebuklus darė savo tautiečių akys. Evangelija skelbė pirmiausia iргi Jiem. Evangelistas Lukas tvirtina, kad Kristaus meilė Tėvynei buvo visiems žinoma. Kai Kafarnaumo mieste vienas okupantų kariuinas praše Kristų pagydysti jo namiški, tai pasiuntinėn pas Kristų parinko Kristaus tautietį žydą, kuris i Kristų kreipėsi šitaip: „Jam verta padaryti malone, nes jis myli mūsų tautą...“

Bet Kristaus patriotizmas visada buvo laisvas nuo kitaučių niekinimo ir neapykantos. Jis nedvejodamas sakė, kad minėto romėnų karininko tikėjimas gilesnis už daugelio izraelitų tikėjimą. Jis nesvyruodamas išgydė jo tautiečių niekinamą raupsuota samarijeti ir draugiškai kalbėjosi su samarijete prie Šulinio. Jis svetimtautės kananietės dukterį prikelė net iš mirties. Paskelbės Dievo karalystę pirmiausia savo tautiečiams, šaukę išganymą ir visas tautas: „Elkite ir mokykite visas tautas.“

Lietuva iš tikrųjų didvyrių žemė. Didvyrių buvo ne tik tada, kai Gediminas Vilnių kūrė, kai Algirdas, Kestutis ir Vytautas narsiai su kryžiuociais kovėsi, bet ir tada, kai šešiolikto amžiaus pradžioje kunigai Mažvydas ir Daukša raše pirmas lietuviškas knygas, kai vėliau vyskupas Vlanciūs nubliajino Lietuvą ir suorganizavo knygnešius. O ir patys knygnešiai buvo tikri didvyriai, neišsigandę kalėjimo pančių ir mirties Sibiro ledynuose. Argi ne didvyriai tie kelolioka Lietuvos Tarybos narių, kurie 1918 metų vasario 16 dieną išdriso paskelbtą, kad Lietuva nepriklausoma? Juk tada, kai lenkai tiesė rankas ne tik i Vilniu, bet ir i visą Lietuvą, kai atsirado tokiai, kurie norėjo Lietuvą prijungti prie Baltarusijos, kai šventą Lietuvos žemele dar mindė kaustytas vokiečių batas, juk tada paskelbtą Lietuvos nepriklausomybę buvo tikras didvyriškumas ir kartu nepaprastas toliaregiškumas. Tebunie šiems didvyriams amžina garbę. Tebunie neblėstanti garbė ir savanoriams, kurie 1918 metų vasario 16 dieną paskelbtą nepriklausomybę apgyné nuo visų Jos priešų.

Didvyrių yra ir dabar. Per visą puse šimtmečio buvo mamyse slopinama individualybė, žmogiškasis išsidūmas, buvo stengiamasi išplėsti iš lietuvių sielą, stengiamasi išlikinti, kad mes esame tik aukščiausią išsvystymo laipsnį prieje gyvūnai. Ir kas gil? Dauguma lietuvių per tokį nežmoniško spaudimo ir mulkinimo sūkuri perėjo tyri ir nepalaužę. Argi tai ne didvyriškumas? Argi, pagaliau, ne didvyriai tie Sajūdžio Seimo vyrai ir moterys, kurie dabar, negaliédami sveikatos, be jokios sau materialinės naudos, dirba tokį milžinišką, Tėvynei naudingą darbą? Iš tikrųjų, teisinių mūsų himno žodžiai: „Lietuva, Tėvynė mūsų. Tu didvyrių žeme..!“

O žodžiai „Iš praeities Tavo sūnūs te stiprybe semia“, mūsų mintį kreipia ne tik i praeiti, bet ir i ateiti. Jie žadina mamyse didelę viltį, kad mūsų valkai, anūkai ir proanūkiai, gyvendami jau visiškai nepriklausomoje Lietuvoje ir stiprybės ieškodami praeityje, daug jos pasisems ir iš mūsų gyvenamos dabarties, kuri jiems jau bus praeitimis.

Kun. Petras TARULIS

ISTORINĖ ATMINTIS

Vilniaus kalėjimuose

Antano ZVIRONO prisiminimai

Pradžia Nr. 1 (11)

Tik Vidutės valždas, ausyse nuskambėjęs jos balselis lemtingąją vasario 10 d. ryta lovoje: „Kul Tlatka?.. Kul?..“, — jau vien tatai pažadino mane iš depresijos: „Ne! Vien dėl šito paukšteliu apsimoka ir reikia gyventi“.

Normuota gyvenimą gyvenau. Prieverta valgija kalėjimo sriuba, jei ne skystą, tai tirštimus — kruopų, kiek žirnių. Užkančiai savoju atneštiniu valgiu. Miegajau, ilsegiausi. Svara palaikiau. Ryta ir vakarą atsinešu po 2–3 skardines (amerikietiškų konservų) vandens ir plaunuosi: prausiuosi, grindis šluostau, skalbiu nosines (sloga slégė), kojines, net marškinį kalnieriui, rankogalius. Vieną metą buvau jėjes į didelį skalbimo azartą. Visa kamera buvo iškarstyta blogai džiustančiais skaibiniais. Stebiuosi, kad dėl to man nedare tuomet jokiui pastabui prižiūrėtojai, dežurai, gal iš viršaus jiems buvo kas nors dėl manęs pasakyta? Stebejau įdomu reiškinį: kad geriau kojines išskalbėtai, būdavo, jų galus sumuiliu ir sumerkiai į skardines, blaudzos gi sausos, ištrestos per skardinės sienas ir ant grindų. Keista — kaip sausai ne klok, o vis apie skardinę ant grindų vandens klanas, ir jei sumerkios kojinės ilgiau pastovi, kartais per kiaurą naktį, tai apie skardinę — visa balelė. Kas čia per monai? Pasirodo, kapiliaringuumas: vanduo iš skardinės kojinės siūlais lipa į viršų ir paskui keliauja per jos blaudzus ant grindų. Nevienuo greičiu jis lipta pirkiniemis medviliniemis į namų darbo vilnonemis kojinėmis; tai priklauso nuo tų siūlų kapiliarinių savumų.

Koks džiaugsmas, gavus Adžės prisūstę angl. knygą „Perry. The growth of the civilization“. Néra žodynų. Skaitau ją pirmą

Broliai Zvironai téviškėje — Galiniuose. Iš kairės į dešinę: Povilas, Kazys, Prenas (Galinių gospodorius), Juozas ir Antanas.

Nuotrauka iš Žeimyninio albumo.

Pokario epizoda prisimenant

Perskaiciai („Aukštaitis“ Nr. 10) J. Barys straipsneli „Pokario epizodas“ ir noriu kai kaip papildyti bei patikslinti.

1945 metų liepos mėnesį mano brolis buvo atvykęs į Uteną tvarkyti asmeninių reikalų. Tada ir vyko tos „dideles laidotuvės“. Laidojo aprašytoje operacijoje žuvusių NKVD leitenantą.

Pradžia buvo tokia. Suimtasis masyviai žibalinė lempa smogė tardytojui ir išejo iš NKVD būstinių. Kaip pažistamas ir buvęs bendradarbis, sutikiems čekistams paaikiškino trumpai: „Viską išsiaiškinom, aš laisvas“. Kad būtų pabėgęs su mašina, ši to negirdėjau. Jo namai buvo netoli senųjų vokiečių kapų kapinių, pakalnėje prie upelio, taigi teiginys, kad „namai buvo netoli“ neatitinka tikrovės. Kuomet apsupo ir padegė jo namą, jis ne tik atsišaudė, bet atėjūnus dosnai pavažino ir grafiatomis. Spėjama, kad buvo nukautas netik iškilmingai palaidotas leitenantas, bet ir nemažai ellinių enkavedistų. Taip pat kalbėjo, kad būdamas beviltiškoje padėtyje, nušovė savo žmoną ir vaiką (jų lavonai buvo rasti), o pats arba susisprogino, arba paslaptingai pabėgo. Po šio īvykio šalia gaisravietės keletą dienų budėjo NKVD sargyba, bet šio žmogaus likimas taip ir liko nežinomas.

Bronius BAGDONAS
Vilnius

Padékite sužinoti

Kreipiuosi dalies žuvusių artimųjų vardu, prašydamas padėti mums labai svarbiu ir skaudžiu reikalui.

Utenos rajone, Strazdų kaimo, Juozo Cibiro sodyboje 1951 metų balandžio 11-ąją, apie 24 val. užėjusius Lietuvos partizanus:

1. Vaičėnė Balė (Pavasaris).
2. Dručku Vytautą (Šernas).
3. Garnelį Albertą (Cigonas).
4. Juozapavičių (vardo nežinau), (Partis).

5. Cičelių Joną (Tėvas).
6. Sildauską (vardo nežinau), (Dobilas).
7. (nežinomas).

apsupo rusų kariuomenė. Susišaudymo metu žuvo visi septyni partizanai ir sodybos šeimininkas Juozas Cibiras.

Zinome, kad jie buvo nuvežti į Uteną ir pamesti, po to kažkur užkasti.

Gal kas nors apie tai žino ir galėtų padėti surasti jų palaikus. Nekantraudami lauksite žinių. Mano adresas: Kaunas, 233009, Basanavičiaus al. 61—14. Galite pranešti ir „Aukštaitiškio“ redakcijai.

Andrius DRUCKUS

Skaudūs prisiminimai

Siandien jau niekas neabejoja, kad mes, tik didžiausios būtinybės vertėmis, pakéléme ginklą ir išėjome į miškus. Sunku ant širdies, kai pagalvoju, kiek daug brangiu draugų seniai jau išsiši pabaliuose, paraistėse, suversti į duobes, užkasti kaip gyvuliai nešventintose vietose. Bet kartu kyla ir didelis džiaugsmas, dėklungumas tiems žmonėms, kurie tuo sunkiu momentu padėjo mums, Lietuvos partizanams.

Girinio rinktinės buvojimo vietose mus visada palaikė Katlérių, Dičiūnų, Alių, Plipų, Kubilių, Juknėnų žmonės. Kaip mielai sunkiausiu momentu mus prigludusavo Seduikių kaimas. Kaip neprisiminis Krašuonos pelkių ir prie jos prigludusiu Kačiūnų ir Raistinių kaimų. Cla buvo pogrindinio judėjimo pradžia. Toje pat kraju apšlakstytose Biliakiemo žemėje žuvo ir rinktinės vadas Liepa, ir Kestutėnų organizacijos vadovas Benius. Akyse stovi ir brangus Giriniškiai, Juodžiai, Papirčiai, ir jau mažiau lankytai Vajalai, Sarkiai ir tolimesni Siškiniai, Krivasalis. Sių kaimų vyrai 1945 metų pradžioje užpulti žemynę, gynę jas, kaip Margiris savo pilij... Suprantama, daug mūsų veikloje buvo

veiksmažodžius, jų formas, paskui prieveiksmius ir t. t. Nenuobodu ir nebe taip sunku buvo. Ypač vasario paskutinėmis ir kovo pirmomis dienomis, kai manęs į viršų nebekvietė, ramybėje paliko.

Stiprėjau, jėgos augo, sveikata pradėjo atsistatyti.

Apetitas didžiulis. Po kamerą daug vaikščiai. Truputi sportuoju. Prisiminiau savo nuo Utenos mokyklos laikų (1913—14 m.) pamėgtąjį Miulerio („Mano sistema“) mankštą.

1947 V 29

Per visą mėnesį gal dukart išvedė pasi-vaikščioti į kalėjimo kiemą, tarp aukštų namo sienų. Po kokias 20 min.

Vieną ar dukart buvau pirtyje. Geras dušas.

Laikas praėjo labai greit, ypač pastarosios 2—3 savaitės. Nenorėjau, kad kas mane jiduntu iš vietas.

Skaičiau „Perry“. Zaidžiau su pelyte: išlisdavo ji pro skylutę ties krosnimi; aš jai padedavau po gabaliuką duonos, jis vis daugiau ir daugiau išsidrąsindavo.

Dažnai žiūrėdavo pro vilkelį. Tikrindavo. Bet man reiati kada pastabas darydavo. Aš priguldavau ir dieną. Gal porą kartą pastebėjau, kad man, esą, jau nebeleidžiamas gulėti. Nė nežinojau (paskum tik patyriaus), kad naktį negalima kameruoja vaikščioti. Aš gi dažnai, ypač šaltomis vasario mén. pabaigos dienomis, naktį vaikščiodavau, tupinėjau, béginiu, sportavau, norėdamas sušilti. Gal nepastebėdavo, negirdėdavo: minčių veltiniai netrinksėjo.

Kai kada tik prižiūrėtojai stebėjos iš mano skalbimosi, ir kam aš ryta ir vakarą po dvi skardines vandens nešuosi į kamerą.

Vakarais arba rytais kojas plaudavau. Bent trejos poros kojinių ir dar autai ant kojų. Kojos nešunta, neprakaituoja, bet koks tai jaunimas, lyg tai jos pradės šusti. Aš gi negaliu laisval, kaip kitados, plauti ir dar tokiam vėsim kambary visai šaltu šaltutėliu vandeniu: ka pasakytu mano miegli neurintinių velniaiškiai! Drėgnu skuduru atsargai kojas šluostydavau, masažuodavau, šildydavau.

Ir nuostabu: galvos skausmai ne taip jau dažnai mane kankino ir ne tokie jau smarkūs buvo.

Kameroje ant galvos visuomet dėvėjau šiltąjį „vilkniškė“ kepurę, tardymo metu

— beretę. Guldamas užsimaudavau Ringūčio nertinę kepure, o virš jos — „vilkniškė“.

Kepurė labai erzinė vieną prižiūrėtoja „Kulaką“ (t. b. „Bulav“, bet jis vadino visi „Kulak“). Patikrinimo metu ryte ir vakare jis pradėjo šaukti:

— Nusimk kepure!

— Ne. Man galva nesveika.

— Priprasi ir bus gerai. Nusimk, sa-kaul!

— Nenusiuims.

Siekė ranka, lyg ir nuimti man ją norėdamas. Pasirengiau nesiduoti ir atitinkamu gestu reagavau. Paaiškinau, kad aš visur su kepure, taip pat ir pas tardytoja.

— Spjaut man į tardytoją... žūrėk, kitą kartą išmesiu kepure.

Tylėjau. Nutariau nepasiduoti. Ir nepasidaviau. Viena kartą išpėjau tardytoją: galimo incidento atveju — kad žinotų. Turbtū padarė intervenciją. Tada aprimo.

Kamera 47

1947 V 31

Kovo 13 d. (1945) priešpiet kalėjimo dežuras išėjo ir pasakė: „Sobiraisia s večiām“. Taip nelauktai greit paskubomis viskai dėlioju į krepšl. į antklodę. „Ne bespokiosia, nedaleko“ — ramino.

Lygial mėnesį išbuvau kameraje 42.

Išėjau į koridoriu. Atidarė duris priešais — kamera 47. Ileido į ja.

Vienas žmogus. Vidutinio uglio, tamštiplaukiš, juodaakis, barzdotas, susivėlė Aleksandras Tuinyla. Dzūkas, Simo aplylinkių. Apie 30 metų amžiaus. Istorijos filologijos (humanitarinių mokslų) fakulteto studentas. Atsargos leitenantas. LLA („Lietuvos Laisvės Armijos“) velkėjas: vokiečių okupacijos metu dirbė literatūros (LLA) gaminimo ir platinimo srity, dabar — Vilnius (iš dalies iš Kauno) Štabo pareigūnas, redaktorius ir literatūros gamintojas, suimtas 1944 m. gruodžio mén. pabaigoje, daug žino apie LLA veikla, ištekėjimas LLA darbuotojas, jos linkmės, linijos sekėjas. Ketas, atkaklus, užsispynės.

Trčias mėnuo sėdi. Tardomas. Jokio kontakto su šeima, kurią paliko Kaune. Jis pats suimtas Vilniuje: dirbo ž. ū. komisariate, valstybinių ūkų valdybos (ar pan.) finansų dalies vedėju.

(B. d.)

Skrajūnų, nes čia ramesnė vieta, o visur kitur jau perdaug siaučia skrebai. Taip pat tam darbui ir mokančių žmonių trūkumas.

Skrajūnus sutiko. Ilgesnė kalba buvo laikraštėlio pavadinimo. Kadangi reikėjo užakcentuoti, kad tai Aukštaitija, ir kad jis kovoja, todėl ir pasirinktas „Aukštaitiškų kovos“ pavadinimas. Visą sių darbą ir vietą reikėjo išlaikyti griežčiausioje paslaptyje, slėpti net ir nuo savų bendražygiai. Pirmiausia — redaktorius su broliuku išsiška savo namuose bunkeriu, į kurį užėdavome tik vienas kitas iš paslapti žinančiuju. „Kalvis“ atgabeno šapirografą ir popierius, o man buvo pavessta iš Ažugirio kalmo parnešti radijo aparata. Vieną tamsią rudens naktį tą darbą aš ir atlikau...

Laikraštėlyje buvo spausdinamos žinios, kurias, klausydamas Vakaru Europos radijo stočių, surinkdavo redaktorius. Žinios gaudavome ir iš kito šaltinių. Kažkokis batusiuvys Akmeniškių kaime mokojo keletą užsienio kalbų, tas žinias rinkdavo ir jas pristatydavo, o redaktorius — apibendrindavo. Taip pat buvo spausdinami eileraščiai, partizanų dainos, patriotiniai apsakymai, dažniausiai Kalvio kūrybos. Ta žiema išėjo gal 5 laikraštėlio numeriai.

1946-ųjų pavasarį jau buvome žinomiai saugumui ir čia pasilikti tapo pavojinga, būtinai reikėjo persikelti. Per kuopos vadą Girinių, veikusį Plipų — Juknėnų apylinkėse, ieškojau vienos tuose kraštose. Tačiau Kalvis rado vietą Salduitiškio apylinkėse. Ar ten buvo išleistas koks laikraštėlio numeris, nežinau. Paskutinių kartų redaktorių sutikau 1946-ųjų pavasarį. Pasibėdavojom, kad jau nebegalima ir nakties metu užsukt i namus. Jis pasitraukė į Salduitiškio puse, o aš — į Katlérių miškelius. Daugiau jo jau nebesitikau. Zuvo jis daug vėlau, man jau išvažiavus iš šio krašto. Apie žuvimo aplinkybes nėko konkretaus nežinau. Reikėtų apie tai surinkti visa, ką tik galima sužinoti, nes tai buvo tauri asmenybė, išsilavinė, ramaus būdo ir tuo žiauriu pokario laikotarpiu, būdamas „Aukštaitiškų kovos“ redaktorius, atliko didelį darbą 3-ojoje Vytauto apygardoje, atsiskės matininko pareigų, kai galėjo ramaus ir sočiai gyventi.

(Nukelta į 3 ps.)

Mūsu kandidatai

Prigimtinė teisė

Zmogaus prigimtinė teisė — jo laisvė. Tad laisvė prasideda kiekvienam iš mūsų. Visi mes turime neatimamą teisę į sąžinę, as-

mens, ekonominę, žodžio, spaudos laisvę. Deja, ilgokai nebuvu leista gyventi kaip nori. Buvo daug žadama, bet neištėsima. Sajūdis nie-

ko nežada, tik kviečia — keiskimės visi, kad pasiekstu Lietuva. Pasiekime, kad išsigaletų tokie demokratiški įstatymai, kurie užtikrintų visas mūsų laisves — tvirtą kelią į Nepriklausomybę.

Kai rinkiminėje kampanijoje susitinku su žmonėmis, jie klausia, kada atės tikrosios permainos, kada mės galėsime pasinaudoti savo teisėmis? Juk dar yra viena neliečiamā žmogaus prigimtinė teisė — teisė į nuosavybę, kuri yra ne kas kita, kaip laisvės priešlaida ir garantija. Užtat žmones, ypač kaimo, ir domina, kada jie bus tikri šeimininkai: kuo būti — kolūkiečiu, ūkio darbininku, akcininku ar laisvu ūkininku? Teisė į nuosavybę

jau įtvirtinama įstatymu. O į klausimą kuo būti visų pirmą norisi pasakyti — pasirinkime patys. Ir čia nėra neturi imtis prievertos. Mūsų kaimo jau kai kur reiškiamas noras persitarkyti į akcines bendrovės. Jei žmonės pritaria, bandykime. Tegu igyja teisę į per dūgelių metų bendru darbu sukurtu turto dali, tegu ja disponuoja. Tegu kas nori, tampa laisvais ūkininkais, dirba žemė, augina gyvulius, kaip sugeba tvarko gamybą ir pajamas.

Dabar visiems aišku, kad visuotinis suvisuomeninimas buvo didžiulė kaima, giliai pažeidusi mūsų prigimtines teises. Si kaima turi būti ištasyta.

Kaimo žmonės giliai jaučia socialinę nelygybę. Jie aiškiai matą, kad yra nuskriniai paskirstant nacionalinių produktų. Todėl neretai klausiamasi, kodėl miestuose statoma iš biudžeto lėšų, o kaimo gyventojas turi pats pasistatyti namą? Kodėl kaimo gyvenviečių komunalinio ūkio tvarkymo darbai, socialinių objektų statyba nefinansuojama iš Respublikos biudžeto, kaip tai daroma miestuose? Panašu „kodel“ daug. Ir į tai šiandien nė vieno kaimo žmones patenkinančio atsakymo.

Manau, kad, įtvirtinus teisę į nuosavybę, atejo laikas galvoti ir apie buitinio aptarnavimo, vietinio ūkio, paslaugų sferos

denacionalizavimą. O kodėl nekeisti nuosavybės santykį ir pramonėje? Vietoj dabartinės visuomenės nuosavybės galėtų reikštis akcinė ir mišri valstybinė akcinė nuosavybė, ligantį atkurti savininko, vadinas, šeimininko jausmą.

Taigi, problemu daug. Manau, kad joms spresti yra pats tinkamiausias raktas — žmogiškasis matmuo. Zmogus, jo prigimtinės teisės, jo gerovė ir bus veiklos visuomenės ir teisings valstybės pagrindas.

Donatas CEPUKAS

Kandidatas i Lietuvos TSR Aukščiausiosios Tarybos deputatus Aukštaitijos rinkiminėje apygardoje Nr. 105. LPS rajono tarybos pirmininkas

Saulius Šaltenis

Iškeltas kandidatu i deputatus Utenos rinkiminėje apygardoje Nr. 104. Gimė Utenoje 1945 m., per šv. Kalėdas.

Sajūdžio kandidatas tiki, kad mūsų gyvenimas juntamai pagerės, kai amoraliai „kolūkinė santvarka“ liausis prieštis ir Lietuva amžiams tvirtai atsistos ant ūkininkų — tikrujų žemės šeimininkų — kojų: „Mes tik vieną ją iškéléme iš tos sistemos, kuri žmogų kaip pikčiausią žverį su lazda ir kelksmais varė į pelkių ugnelėmis mirksinti „rojų“, todėl neišvengiamai, artėdamai link realiai ekonominiams santykiai grįstos rinkos, turėsime žūbtūt iškentėt „urvinio kapitalizmo“, „laukinio politikavimo“ periodą, be galesčio laužydami savo psichologiją (viršninkėlių keist lengviau), kol tapsim civilizuota valstybe, kurioje pagaliau įsitvirtins nuostata, jog žmogus — Dievo kibirkštis, gimes laisvei ir mellei. Tačiau mes gyvenam dabar ir trokštame, kad atsirastų koks skvarbus, degančiom akim žmogus ir ištartų lemtingą datą: „Kitamet, brangieji, Vilniuj, per pačius šalčius, vasario 16-tą...“

Skaudūs prisiminimai

(Atkelta iš 2 psl.)

Prisimenu ir jo nepilnametį broli, žiaurių nukankintą, bet neišdavusį nei brolio, nei kitų partizanų. O žuvę jis 1946-ųjų pavasarij. Artimieji atrado tik jo kruviną kepurę ir kai kai iš drabužių...

Visų šiu faktu patikrinti negalejau, todel galėjau ir suklysti. Tačiau tvirtinu, kad tai buvo šviesios asmenybės ir juo atminimas turėtų būti kaip nors jamžintas.

Vienuolis salezietis Romas Treinys

Tikriausiai tai buvo žinomo raštojo, sakmės apie Kuktiškių miestelį autorius,

brolis. Kilęs iš Kuktiškių miestelio, karopabaigoje ir pokario metu iki nužudymo gyveno Maleckažemyje. Susipažinau su juo 1943 metų pabaigoje. Tuo metu aš pabėgau iš vokiečių armijos savisaugos dalinio, o jis dirbo Tauragnų valsčiaus raštininku. Jis man ir parūpino reikiamus dokumentus, pasą. Didžiausias jo tikslas buvo padėti žmogui, o kam jis priklauso, į tai nekreipdavo dėmesio. Tokupacijos metais ypač daug padėjo vietiniams rusams bei visiems kitiems komunistuojantiems asmenims ar šiaip skriaudžiamiesiems. Traukiantis vokiečiams, iš valsčiaus išsinešė nežažai tuščią ir antspaudutų blankų, ant

kurių mes, jau užėjus Sovietinei armijai, padirbinėjome dokumentus, pasendindami ar pajauindami metus, tuo pačiu daug kai išgelbėdami nuo armijos.

Ginklo jis niekada neėmė į savo rankas, nes tai jaim buvo neprilimtina kaip vienuoliui. Kokį noksą buvo baigęs, nežinau, bet būdamas saleziečių vienuolyne, gyveno Romoje. Iš vienuolių gyvenimo Romoje mums papasakodavo daug įspūdžių, kaip sunku būdavo lietuviams prisitaikyti prie pietiečių maitinimo ir papročių. Nužudytas jis buvo 1945 metų balandžio pirmosiomis dienomis, prieš pat Velykas. Beeinant vieškeliu iš Kuktiškių į Tauragnų bažnyčią, Kunigėlio miške pamate atvažiuo-

jant rusų kareivių pastotę. Kadangi jautėsi besislapstantis, tai šoko į mišką bėgti, kareivai vijos jį, kol priartėjo ir vijoje nušovė. Nuvilkę iki pastotės, įmetė į vežimą ir grižo atgal į Tauragnus, kur įšmetė aikštę, pasigyrė, kad nušovė „banditą“. Viršininkai išėjė apžiūrėjo ir atpažino savo geradarį, kuris vokiečių okupacijos metu tiek gero jiems padarė. Kalbėjo tada žmonės, kad jo ilgai ir nelaikė aikštę, tuoju pat užkasė. Taip buvo nuždytas taurios sielos žmogus, vienuolis — broluknas salezietis, kuris vienam, net ir savo priešams, gero norėjo.

Alfonas DAUNYS-Sriubas
(Sriubas buvo mano slapyvardis iš anų dienų.)

(B. d.)

Viljo SARAJA

Išpirktasis kraštas

(Pradžia Nr. 9)

Nuo neatmenamų laikų čia yra mūsų Tėvynė. Ištisus šimtmečius mūsų protėviai plėše šitas dykvietas, išskivoje jas iš vandens. Tačiau visuomet dėl mūsų krašto vyko ginciai ir kovos. Mes turėjome tik vieną, vienintelį mūsų paveldėjimo priešą. Visą laiką, tarsi grasinės šešėlis, siūbavo jis virš mūsų. Niekad negalejome juo pasitikėti. O dabar dar kartą turėjome užsivilkti kareiviskus mundierius. Dabar mes dar kartą išsirengėme į kelionę, iš kurios gal būt nebebus gržimo į Tėvynę...

Ar tu žinai, koks yra suomių pravestas naktinis puolimas? Jis yra tarsi pati ramybė, tykojanti, laukiniams žvėrimi panaši tyla, kuri netikėtai sučlumpa prieš už gerklės, suspaudžia jį į sunaikina. Puolimas yra greitas, gerai apgalvotas, jis turi būti pravestas kietai ir rūsciai. Jis turi pakankamai „sisu“ (Jėgos ir valios), ir jis nepalūžta. Kiekvienas kareivis savo uždavinį atlieka mechaniskai, tačiau gudriai apsvarts ydamas. Ir jis laimi, nes pralaimėti negalima.

Ant savo pašliūžų mes greitai ir tyliai slystame pir-

myn. Priešas yra vienam ruožo iškyšuly, tarp kalnelio ir miško krašto. Visą dieną savo tankais jis niokojo jaunu miškelį. Ilgai nesvarstydamas, jis pervažlavo užšalusias balas. Tankų pabūklų ir kulkosvaldžių priedangoje rusams pavyko užimti svarbias vietoves. Dabar mes gavome uždavinį atsiimti jas atgal.

Savo draugų aš jau negaliu įmatyti. Aš nieko kito negirdžiu, tik šmeklišką kažkienu pašliūžų šiurenimą per kietai užšalusį sniegą. Vienur kiltur sumaga baltas šešėlis ir nerangiai prisiglaudžia prie tamsoje medžio. Pasirodo mano draugas, tarsi jaunas lūšis, katės lengvumo judesiais, kiekvienu akimirkšiu pasirodo pulti savo grobį. Po to vėl mirtinai tylu. Girdėti tik atskirai trukdomėji šešiai, kartais trumpomis šūvių serijomis į tylumą sutarška tanko kulkosvaldžis. Išakymai perduodami pašnibždomis. Priešas yra ruožo iškyšulyje, mes turime apeiti jį į sunaikinti. Tačiau mūsų žvalgomieji dininiai dar neapėjo sparno, apsu-

pimas dar nepravestas...

Mes sturmuojamė į prieiką. Aš aiškiai pažįstu liekną Heikti povyzą, visai arti manes jis puola priešą. Tarška šautuval. Degdamis perveria orą priešo liepsnosvaldžių šūviai. Jų lengvai galima būtų išvengti, jeigu tik jie nelytu tokiomis beprotiškai tankiomis eilėmis, tiesiog begėdiškai netaupiai. Rusai taupę duoną, o vėtoj jos geriau dirbo paraką. Kokia nesamone!

Štai dabar visą šitą pertekliu jie skiria mums!

Nel Cia tu dar gausi savo atlyginima, čia visi jūs dar gausite savo dalį. Aš metu rankinių granatų ryšulį į tamsią, judančią masę. Aš pajuntu, kaip jos sprosta, ir man rodos, kad tikrai matau, kaip ore skraldo kruvinos galūnės ir sanariai.

— Viskas tvarkoj! — šaukia Heikki.

O dabar toliau, į kitą kryvą! Galima išskirti trumpus, būbnijančius sprogimus — vieną, antrą, trečią, ketvirtą — beprotiškus, tikrai beprotiškus. Aš seju mirtį, aš keršiu savo rankomis, kitomis keršia ma-

no draugai — taip, jūs turite tai, ko užsitarinavote. Man sustoja kvapas. Aš švokšiu ir pastebiu, kad viskas švokščia manyje. Štai niekai jau gavo ir dar gaus jiems priklausantį dalį. Ko gi jie čia atejo? Ar mes prašėme juos čia ateiti? Argi mes nemaldavome taikos, bet ar mes gavome ją?

Ne. Jie grasino mums suspaustu kumščiu ir sakė, kad jeigu vieną dieną jie ateis, jie pasiūms tai, ką nori pasiūlti. Imkite dabar, jei galite. Ne, kol aš kovoju, kol galiu išsilaikti ant kojų, kol Heikki, Vaino, Esko, Aarne ir visi kiti jaunulai dar kvėpuoja, ne!

Keista, kaip akys priprato prie šitos tamsos. Nematyti jokių šešelių, jokių tuščių protarpių. Vyzdžiai išsiplėtę ir lešiai pagauна priešo valzdą kaip tik prieš taikiklių iškyšulėlius.

(B. d.)

Komunizmo saulėlydžio elgetos

LKP Utenos rajono komiteto ir rajono Liaudies deputatų tarybos laikraštyje (kol straipsnis buvo ruošiamas spaudai, jau tapusiam „tikrųjų“ rajono laikraščiu“ — red. pastb.) šią metų sausio 27 dieną Nr. 12 pirmajame puslapje stambiomis raidėmis išspausdinta: „Atidaryta LKP rajono organizacijos rémimo saskaita“.

Skaitai ir netiki. Tai partijai, kuri 1940 metais viską iš Lietuvos žmonių atėmė, net žemę, ant kurios gyvename; tai partijai, kuri šaudė žmones, plėše ir grobė jų turta kitose šalyse ir valstybėse, užkarautose jos armijos; tai partijai, kurios vadū liežuviai ištino nuo meilo ir pažadų, o patys vadai išputo nuo žmonių ašarų ir krauso; tai partijai, tiksliai jos dalių atskyrus (bent popieriuose nuo „stipraus centro“, staiga prireikė pini-

Kam? Liukusiniams butams? Limuzinams? Importinėms gėrybėms? O gal vis dar viloms ir pirtims, kuriose tebeplaunamos ir niekaip nenplaunamos „praeities klasės“? O gal idėjų draugams B. Karmaliui, F. Kastro ir kiteliems panašiems paremti dedate komunizmo sankryžoje viesoje kepurės kruviną Afganistane nekaltai žuvusio lietuvio kareivio šalmą ir viesoje smuiko atsinaujinusiu „Entuziastų maršul“ skambant tikties, kad į tą šalmą būrs žmonių prakaitu sunkiai uždirbtį beverčiai jūsų pačių sukurti inflacioninį paliegių rublių?

Ir vėl tas pats tonas, kaip ir 1940 metais stojant „savo noru“ į Sovietų Sąjungą arba 1947 metais „savo noru“ į kolchozus.

Zmonės, atsipeikykite. Tu pinigų pirmiausia reikia jums patiemis galui su galu sudurti, nors vaikams ir seneliams žmoniškesnio valgio nupirkti. Na, o jei kam lieka koks atliekamas rublis, galite paaukoti daug kilnėniems tikslams Lietuval:

Vilnius
Soc. Banko operacinė valdyba
saskaita 702801
Lietuvos kultūros fondas, stalinizmo aukų paminklui

Raseinių agropramoninis bankas
saskaita 000142310
Maironio téviškės atstatymui

Socialinio banko Kauno skyrius
saskaita 2700950
Kauno raj. Raudondvario apyl. LTD vykdomasis komitetas, J. Naujallo paminklo sukūrimui

Socialinio banko Kauno skyrius
saskaita 700130
Vytauto paminklui

Petras GALIAUSKAS

Purvas rinkimų proga

Šiu metų vasario 10 dienos „Valstiečių laikraščio“ publikacijoje „Kā remiame...“ esu apkaltintas visomis galimomis nuodėmėmis. Būtu neįmanoma išskaidyti besilepiantį po redakcijos priedanga asmens išpiltu purvo, jei ne greitas doru žmonių atsiliepimas į juos papiltinusi šmeižta. Raštu išreiškė savo nuomonę apie publikaciją „Kā remiame...“ žmonės, gyvenantys buvusiuse Zarasų rajono „Tautų vienybės“ ir „Raudonosios žvaigždės“ kolūkiuose, faktais tvirtina, kad tai šmeižtas. Man nelieka nieko pridurti. Tik noriu „Aukštaitčio“ skaitytojus informuoti, kad visa medžiaga, paneigiant man primeta-

Donatas CEPUKAS

mus politinius kaltinius, žmonių uzurpavimą bei kitus klausimus, perduota „Valstiečių laikraščio“ redakcijai. Tikiuosi, kad šiam laikraštyje, atstatant teisybę, bus paskelbta, kiek ten buvo melangingu prasimanyti.

Pareiškiu, kad niekada žmonių neuzurpavau, akcijose prieš juos nedalyvavau, iš kolūkių nebuvau išvarytas, į Sajūdį atėjau nuoširdžiai ir visomis savo jėgomis atsidavau jo veiklai. Siai veiklai jėgas skirsiu ir ateityje, siekdamas, kad greičiau ištvirtintu žmonių teisės ir socialinės garantijos, socialinis teisingumas, demokratinė nepriklausoma Lietuva.

Donatas CEPUKAS

Vytauto Petronio pieš.

AUTORIŲ NUOMONE NEBUTINAI TURI SUTAPTI SU REDKOLEGIJOS NUOMONE
Dėkojame, kad padidintą leidinio kainą suprantate, kaip nedidelę auką Sajūdžiui.

Daugiau paramos ir gailestingumo!

Nelengva kaimė vienišų pensininkų, invalidų dalia, jeigu jie neturi artimųjų, dėmesingų ūkių vadovų — dėl to dažnai pasijunta vienisi ir aplieisti. Apie tai jau daug kartų rašyta, girdėta, daug kam seniai ikyrėsi tema. Bet, kaip rodo gyvenimas, nustumti šios temos į šalį dar negalima.

Susitikdamos kaimuose su vieniais senukais, išgirdome daugybę nusiskundimų prekybininkų teikiamomis paslaugomis. Utenos rajkoopojungos autoparduotuvės išvažiuoja kiekvieną savaitę paskirtomis dienomis į nuošalius kaimus su maisto ir pramoninėmis prekėmis žemdirbiams. Ka jos atveža?

Leliūnų apylinkės Ažuogiriu, Tirmūnu, Jasonių, Salduiškio apylinkės Paalsuodės, Antakalnio, Minciškiemo kaimų gyventojai tvirtina, kad atveža susenusią duoną ir bandelės, dar sviesto ir saldainielių, retkarčiai kruopų ir sikių. Gi cukraus, mullo, skalbiomo priemonių patys kaimiečiai turi keliauti į miestą ar artimesnę parduotuvę.

Kiek geresi Tauragnų, Kuktiškių anylinkių Raistis-

nių, Zebriškių kaimų žmonių atsiliepimai.

Kaimo žmogui reikia kruopų, miltų, makaronų, kulinarijos gaminių, tauku, aliejaus, dešros, žuvies, prieskoniu, patalynės, vatinukų, pigių rūbų, apavio ir t. t. Nei daug, nei mažai, pačių elementariausiu dalykų, kurie būtinai nuošalaus kaimo žmogaus, o ypač senuko, pragyvenimui. Deja šito prekybininkai, rajkoopojungos vadovai nenori girdėti.

Tai ir beldžiasi per rajoną tuščios autoparduotuvės, veždamos 1989 metų žemdirbių suvažiavime respublikos vadovų pažadėtus procensus ir lozungs.

Kyla klausimas: kaip užsidirba vairuotojas-pardavejas sau atlyginimui, automobilio eksplotavimo išlaidoms, rajkoopojungos vadovų išlaikymui?

Parama senam žmogui, ligoniui, invalidui ne kieno nors malonė, o visos vienuomenės pareiga. Bet kokia gali būti kalba apie rūpinimąsi, jei kai kurie ūkių vadovai, apylinkių vykdomų komitetų darbuotojai, vietinių Tarybų deputatai net nepažista tų senukų. Nepažista žmonių,

kurie, sėžinėgai dirbdami, visą savo gyvenimą paaukojo kolūkio ar tarybinio ūkio labui. Naujasodžio kolūkio Mieleikių kaimo gyvena kolūkietė Lionė Kunčinaitė. Dvidešimt penkerius metus dirbus fermose, nuo sunkaus, nemechanizuoto, alinančio darbo liko invalidė. Telefoninio pokalbio metu su šio kolūkio pirmininku R. Kazakevičium dėl pagalbos L. Kunčinaitėi aprūpinant malkomis, pirmininkas prisipažino, kad tokios moters visai nepažista. Nepažista kadaise buvusių darbščių žmonių, o dabar jau pensininkų, invalidų ir Leliūnų apylinkės vykdomojo komiteto pirmininkas P. Pipiras. Tokią išvadą darau dėl to, kad daugiausia šios apylinkės vienišų pensininkų negavo vienkartinės pašalpos, iki vėlalus rudens neprišašo malkų.

O kokius kryžiaus kelius nedarbiniams, seniems vienišems žmonėms tenka eiti per darbymetį tam, kad išdirbus sklypą, pasilgaminus pašarą, pasirošus žiemai malką. Si problema ukiuose beveik nesprendžiama, nors turbūt visuose rajono kolūkiuose dirba

etatiniai žmonės, besirūpinantys individualiu sektoriumi. Matyt, šis labiausiai nuskriaustas gyventojų sluoksnis jiems visai neberūpi.

Seneliai už pinigus beveik neprišašo mechanizatoriaus, vairuotojo padaryti tą ar kita darbą, nes iš jų reikalaujama atsilyginti alkoholiniais gériniams. Ne iš geros valios, o bėdos prispirti senyvi žmonės taip elgiasi.

— Gyventi reikia, gyvas į žemę nelisi... — sako dažnas kaimietis.

Taip ir toliau tyliai, skurdžiai paskutines savo dievines leidžia žmonės, kurie nuo priverstinės kolektivizacijos pradžios, keliš dešimtmecius savo sunkui, vergišku, nemechanizuotu, mažai apmokamu darbu priartino žemės ūki iki šių dienų.

Utenos rajono katalikiškas moterų sambūris „Caritas“ kreipiasi į rajono ir vietinę valdžią, kad būtu imtasi radikalių sprendimų, kad vargstantiems žmonėms būtų suteikta neatidėjotina parama.

Sambūrio „Caritas“ narė Angelė VILČIAUSKIENĖ

Nakties stipruolių

Mums, tikintiesiems, labai džiugu, kad prieš pusantro metų pradėjo busi lietuvių tauta. Džiaugiamės mums grąžinamomis bažnyčiomis, koplyčiomis, atnaujinamais kryžiais. Už tai esame dekinčiai pagaliau susipratusių vyriausybei. Bet jų tarpe yra ir tokiai, kurie anais, stalininiai ir net brežnevinių laikais, niekino paminklus, vertė kryžius. Dar nesenai, gal prieš pora metu, per laidoutes vienas iš „Lénino kelio“ kolūkio padalinio vadovų ištarė kunigui: „Salin, šmékai“, nors giminės norėjo artimą žmogų laidotis 2-oios naktij.

Kliuvo ir man sykį nuo „nakties stipruolių“. Kai 1974 metais buvo statoma Salduiškio vildurinė mokykla, aš, turėdamas laiko, sugalvojau atnaujinti netoli kapinių ir sankryžos stovintį kryžių. Ap link jų sutvarkiau tvorelę. Ją nudažiau. Už tai valdžios buvau „pagirtas“.

Statė kai kokius paminklus ir anksčiau. Vai žuojant į Svenčionėlius pro Salduiškio teritoriją, ant sankryžos stovėjo gražus akmuo su kukli užrašu „Salduiškio t. ū.“, kuris ūkiui kainavo apie pusantro tūkstančio rublių. Tuos pinigus galima buvo panaudoti kitiems tikslams, nes akmuo stovėjo neilgai, o dabar guli kniūbščias tarp eglaičių prie sankryžos — trukė matomumui. O kodėl netrukdo Kuktiškių gyventiečių akmuo?

Daug kai dar galima gražiai atstatyti, ištrauktį paminklus iš purvo. Tad būkime visi ne stipruolių, bet šviesuolių.

J. BUIVYDIS

RSO autokompresorininkas

Juozevičiaus Jurgio, Juozapo s.,
gyv. Utena, Žemaitės 13–4.

Pareiškimas

Matydamas, kad Lietuva lieka ir toliau okupuota svetimos karuomenės ir nerasdamas kitų priešmetų išrekštį savo protestui, Lietuvos Nepriklausomybės paskelbimo dieną— vasario 16-ąją, nutariai kariniam komisariatu grąžinti atsargos karininko bilietą BM Nr. 038381.

Kartu pareiškiu, kad mano duotoji priesaika neturi jokių galios, nes buvau apgautas dėl okupacinių karuomenės Lietuvoje.

1990 m. vasario 11 d. J. JUOZEVIČIUS

Paskutinė skiltis

Gerbiami „Aukštaitčio“ skaitytojai,

Už keleto dienų ateisime prie rinkinių urnų, kad laisvali, niekieno neverčiami, atiduotume savo balsus už vieną iš kandidatų į LTSR AT deputatus. Iš keturių (mieste) arba penkių (kaike) kandidatų Jums reikės palikti vieną.

Mes kviečiame Jus atiduoti savo balsą už Sajūdžio remiamus kandidatus. Tai kandidatai, kurie vos pradėjus pusti palankiems vėjams į Lietuvos Atgimimo bures, nedvejodami susiejo savo likimą su Sajūdžiu. Ne materialinės naudos ar šiltų vietų ieškodami, žmonės ateina į Sajūdį. Ateina vedini susirūplinimo Lietuva, jos žmonių likimui. Sajūdininkai pasiryžę ne tik LTSR pakelsti Lietuvą, bet ir konkretiai darbuotis, kad visu jos žmonių pragyvenimo lygis taptų europiniu. Tačiau tam jėms reikalinga Tautos pasitikėjimo mandatas. Ir tuo mandato itekimas ar neitekimas priklauso tik nuo Jūsų.

Pastaruoju metu tapo populiaru menkinti Sajūdį ir jo žmonės. Tam pasitarnauja kalbos, kalbelės, kad ir sajūdininkai „tokie patys“ — tai yra, labai nori valdžios ir édas tarpusavyje, nesrūpina paprastu žmogum ir gal per gera gyvena, ir dar ne viskai lykdė, ką buvo užsibréžę, o praeity kalp visi kalbėję. O kai „tokie patys“, tai tegu darosi nebeaišku, už ką balsuoti, kai kam jau laimėjimas.

O tuo tarpu nuo pačių pirmųjų mitingų triūslantys Sajūdininkai jau pavarge. Pavargę nuo nuolatinų rūpesčių, nervinės įtampos, ilgu nemigo naktų. Reikiamo papildymo ar atsinaujinimo nėra, vis laisvėjantis jau nėra jokių aktyvumo stebuklų. Ir žvelgiant į papilkėjusius iš nuovarglio bendražyglių veldus aplima nerimas. Nes dar nieko nepasiekti (išskyrus šioliką tokią žodžio laisvę), o vienybės jau taip mažai, tik abejingumo labai daug. Ir todėl, gerbiajai skaitytojai, net jei Tau šis Sajūdžio laikraštis pateko į rankas atsitiktinai, susimasyk apie Lietuvos, savo ir valų ateičių. Juolab, kad rinkimai labai tinkama diena tai padaryti.

Kilnus seserų poelgis

Kaip jau buvo rašyta „Aukštaitčio“ Nr. 5, prieš keletą mėnesių mirė tauragniškis Juozas Juzėnas. Velionis, didesnė gyvenimo dalis, praleidę Svenčionių krašte, padarė daug gero, gindamas kaimo žmones nuo valdžios biurokratų, skleidamas lietuviybę.

Gavusios brolio palikimą, Utenos rajone gyvenan-

čios jo seserys, žinodamos brolio norą remti Sajūdį, nesenai įteikė Svenčionių rajono Sajūdžio grupėi tūkstantį rublių.

Sis kilnus seserų poelgis mus ypač jaudina, nes jų brolis nepaliko nei testamento, nei kitokiu raštišku savo turto patvarkymui. Nuosirdžiai dekōjame Valentinių Sargiūnėnai ir Adelei Panelienai už kilnų poelgi, padarytą—vardan tos Lietuvos.

Svenčionių LPS rajono taryba

Spaudė Utenos spaustuvė, Kauno g. 33. Užsak. Nr. 463. Tiražas 7000 egz.
„Aukštaitis“ is published in the Lithuanian language by the Sajūdžio Utėna Council. Editor: V. Breiva

REDKOLEGIA: Vytenis BREIVA (redaktorius), Petras GALIAUSKAS, Balandis JUODZEVICIUS, Vytautas PETRONIS, kun. Sigita SUDENTAS. Redakcijos adresas: Utēna, Taikos 3—33, tel. 72692.